„Lepší design, než má ženské tělo, zatím nikdo nevymyslel“

Rozhovor týdne s Milošem Vojířem, vynikajícím fotografem a autorem ženských aktů, který letos slaví hned dvě životní jubilea, **vedla redaktorka Ivana Fričová**

Hradec Králové – Bylo mi tak šestnáct – sedmnáct: tu a tam jsme se spolužačkami z gymnázia vyrazily do ulic okukovat výlohy, do kina a občas tajně vypít vinný střik. A byly jsme v sedmém nebi, když jsme v ulicích minuly některého z herců zdejšího divadla, televizní tvář nebo – Miloše Vojíře. „To je ten, co fotí ženský,“ ujišťovaly jsme se navzájem a představovaly si kdeco. Miloše Vojíře zpravidla doprovázela velmi krásná žena a nás blažila představa, že patříme do stejného světa, stejného města a dýcháme stejný vzduch.

Miloše Vojíře znám osobně díky práci teprve pět let. Nikdy jsem mu o těchto třicet let starých vzpomínkách neřekla, ale nutně mě inspirovaly k některým otázkám v tomto rozhovoru. Sešli jsme se k němu především proto, že tento vynikající fotograf ženských aktů, nesmírně galantní a příjemný muž, oslavil v první den letošního roku životní jubileum. A pozítří bude slavit další: tentokrát výstavou v hradecké Galerii Na hradě, která připomene padesát let jeho života, které věnoval právě ženskému aktu.

„Tomu soudruhovi jsem říkal: Prosím vás, děláte mi v sousedství ostudu, když vás zajímá, co dělám, přijďte za mnou. Tady jsem vám pár fotografií přinesl, tak se podívejte. Ukázal jsem mu je a on se tvářil zděšeně, říkal, že co je nahatý, je pornografie.“

Vzpomenete si na úplně první ženský akt, který jste nafotografoval?

No jistě. To byla fotografie mojí tehdejší manželky. V té době jsem ještě neměl modelky, jenom chuť, představu a odhodlání.

Proč vás jako fotografa osudově zlákal právě ženský akt?

Fotografoval jsem téměř od dětství, rád jsem chodil po ulicích a vášnivě fotografoval lidi, tváře. Postupem času mi začalo vadit, že k těm zajímavým nebo krásným tvářím nemám zrovna ideální světlo. Tak jsem si zřídil malý ateliér s krásným světlem, no a od portrétů už byl jenom krůček k aktům. Ale jinak na tom přece není nic nepochopitelného – stejně jako každému chlapovi i mně se vždy líbily ženy a samozřejmě jsem to nemohl pominout s fotoaparátem v ruce. Když se mě kolegové občas ptají: A proč ty vlastně fotíš ženské akty? Tak jim odpovídám: A proč ty fotíš hory? No prostě se mi líbí!

S ženským aktem jste začínal před padesáti lety. Počátkem šedesátých let to u nás muselo být na hranici kriminality.

No jeje. Tehdy jsem bydlel v Trutnově, v malém městě. Chodili za mnou občas sousedé a říkali mi, že u nich byla kriminálka a vyptávala se, co o mně vědí a co že to doma vlastně pořádám za orgie. Po nějaké době jsem se naštval a šel na tu policejní stanici. A tam tomu soudruhovi jsem říkal: Prosím vás, děláte mi v sousedství ostudu. Jestli vás zajímá, co dělám, přijďte za mnou. Tady jsem vám pár fotografií přinesl, tak se podívejte. Ukázal jsem mu je a on se tvářil zděšeně, říkal, že co je nahatý, to je pornografie. A pak mi najednou povídá: To se pak jednou zvrhne v to, že se matka koupe společně se synem! Já jsem vůbec nechápal, co povídá.... To byla těžká debata.

Předpokládám, že jste na svoji první výstavu čekal dlouho.

Uspořádal jsem ji v roce 1967 a při vší skromnosti musím říct, že se o ni v Trutnově mluví dodnes. Nikdy předtím tam nic takového nebylo a po ženském aktu byl logicky hlad.

Kde jste si v té době hledal modelky?

Všude. A nebylo to těžké. Když mě zaujala tvář, postava, vyzařování, osobnost nějaké ženy, tak jsem ji prostě oslovil. Většinou jim to polichotilo a pak je to bavilo. Byly nadšené. Možná v tom byl i kus tehdy zakázaného ovoce... Nevím. Dnes je to úplně jiné. Dívky se často nabízejí samy, mají nesmírně sebevědomí, které z mého pohledu na ničem nestojí, ptají se hned ve dveřích po penězích a je to úřad: smlouvy, smlouvy, smlouvy. To kouzlo tam často chybí.

Nikdy jsem žádné akty nenafotila, vůbec netuším, jak takový proces vypadá. Dáváte si čas na vzájemné poznávání? Pijete při fotografování šampaňské? Posloucháte hudbu?

Většinou mám ještě dříve, než najdu modelku, přesnou představu, co bych chtěl nafotografovat. Dlouho si tady v ateliéru nebo doma kreslím, vymýšlím světlo, vyznění, detaily. Když dojde na samotné fotografování, jsem naprosto připraven a snažím se naplnit svoje představy.

Kdy k vám přicházejí nejlepší nápady?

Jednoznačně v noci. Od dětství mám spoustu snů – nemine noc, abych neprožíval spoustu barevných příběhů, představ a kolikrát neuvěřitelných situací. A navíc se mi ve snech často zjevují řešení věcí, kterými se ve dne dlouze zabývám. Pro ten účel mám na nočním stolku diktafon, do kterého si namluvím pár myšlenek a spím dál. Ráno to pak přepíšu do diáře a pracuji na tom.

Trochu jsme zamluvili to šampaňské a hudbu při fotografování...

Popravdě, šampaňské pomáhá, ale jenom na začátku. A hudba – samozřejmě. Při fotografování cokoliv, co je příjemné oběma stranám. Pokud jde o mě, snesu téměř cokoliv kromě metalu a dechovky. Nejraději ovšem jazz, blues a podobné. Když už pak pracuji sám, nesmírně rád poslouchám klasickou hudbu. Mám pocit, že mě nabíjí, uvádí do harmonie, klidu, do stavu, kdy je všechno přesně tak, jak má být.

Když pracuji sám, nesmírně rád poslouchám klasickou hudbu. Mám pocit, že mě nabíjí, uvádí do harmonie, do klidu, do stavu, kdy je všechno přesně tak, jak má být.

Stydí se modelky ve vašem ateliéru nahé nebo přicházejí s odhodláním a tudíž beze studu?

Víte, to je takový mýtus, který vždy bloudil mezi lidmi a je tomu tak dodnes: že akty jsou vlastně jakési orgie, kdy fotograf v nejlepším vezme foťák a udělá pár pikantních snímků. Tak to jistě občas a někde chodí, ale já ze zásady nikdy nic podobného nedělal. Je to na mě možná znát: chovám se ke svým modelkám profesionálně a zdvořile, takže případný stud velmi rychle opadne. Můžu vám říci, že když máte před obličejem ten fotoaparát a fotíte a fotíte, tak prostě podobné varianty nepřicházejí v úvahu. Prostě pracuji – a modelka také.

Opravdu jste nikdy neodolal? Dovedu si představit, že podobné chvíle dovedou dva lidi přinejmenším na chvíli sblížit...

To nejde. Kdybych fungoval takhle, tak bych se ve svém oboru brzy, přes noc, zlikvidoval. I když... obě moje manželky jsem vlastně poznal v počátcích jako modelky. Ale s každou z nich jsem pak byl dvacet let. Prostě někdy se to stalo. Nejsem ze dřeva.

Četla jsem spoustu recenzí na vaše výstavy a tvorbu. Všechny se v podstatě shodují v tom, že vaše akty vždycky byly a jsou velmi jemné, něžné, poetické. „Dotýká se ženství s úctou, citem a obdivem, jeho pohled je prostý vulgarity, je čistý, cudný a nesentimentální... Zachovává prostor pro celou ženskou bytost, nejen pro její tělesnou podobu, ale i její duševní a citový život,“ napsal jeden z vašich kritiků.

Tahle slova mě velmi těší, protože svědčí o pochopení.

Od šedesátých let, kdy jste začal fotografovat akty, udělaly technické možnosti neuvěřitelný skok. Byly a jsou pro vás nové digitální technologie včetně následného zpracování fotografie důležité?

Samozřejmě. Pravda, na začátku jsem se tomu trochu bránil, ale pak jsem do těch vod vplul a intenzivně se učil. Mnoho hodin denně. Mimo jiné jsem zjistil, že se třeba můžu vrátit ke svým třicet let starým fotografiím a naložit s nimi podle svých současných představ. A nezanedbatelný je i fakt, že kdysi jsem s sebou na focení vláčel dva kufry s technikou, zatímco dnes mi stačí opravdu pár malých krabiček. Necítím se jako Šerpa, můžu se místo technických detailů soustředit na záběr, na detaily, na atmosféru...

Fotografovat může každý. Ale kolik znáte mistrovských fotek? Pár. Technika mistra nedělá. Piáno si taky může koupit každý...

Neznamená ta vstřícná technika, která je dnes ve všech fotoaparátech, že fotografovat, pokoušet se o úspěch, může každý?

Ale fotografovat přece může každý. Ale kolik znáte třeba za poslední rok mistrovských fotografií? Pár. Technika prostě mistra nedělá. Piáno si taky může koupit každý, ale... Měl jsem na začátku několik idolů, ke kterým jsem vzhlížel: Miloslava Stibora, Tarase Kuščynského, Sama Haskinse... Studoval jsem jejich tvorbu, způsob nazírání, ale brzy jsem zjistil, že si budu muset jít vlastní cestou – jakkoliv by se mohlo zdát, že podstata aktu je jednou provždy jasná. Technika ani jiné podobné cesty z člověka mistra nedělají. Důležitá je vlastní cesta, hledání. Tam se pak ukáže, jestli ve vás je něco výjimečného, nebo ne.

Nemůžu odolat otázce, jestli vás ve vašem osobním životě přitahovaly stejné typy žen, jaké jste hledal před svůj objektiv.

Takhle jsem o tom snad nikdy nepřemýšlel... Vždy mě přitahovaly ženy s jakýmsi nepopsatelným kozlem, světlem, přitahuje mě skutečná ženskost, která ovšem musí souznít s nějakým duševním vybavením, smyšlením, možná inteligencí... Sebekrásnější žena, když je hloupá, ztrácí v mých očích všechno. Jakkoliv se může zdát, že fotografie je němá, neumím nafotografovat krásné tělo, když nemá duši. A když teď přemýšlím nad vaší otázkou, soukromě mě asi zajímaly jiné typy postav, jako u modelek, ale to bych nechal bez detailu.

Celých padesát let fotografujete ženský akt. Znamená to, že je na ženách stále co objevovat?

Spíše to, že mě stále přitahují. Lepší design, než má ženské tělo, zatím nikdo nevymyslel. Ale nejde jenom o tělo. Žena je krásná, tajemná bytost se zvláštním způsobem uvažování, bez kterého by tento svět byl pustým a nehostinným místem. Ženy obdivuji a byl bych docela rád, kdybychom u nás měli na prezidentském postu konečně ženu. Myslím si, že by to atmosféře nesmírně prospělo.

Příští pondělí si na této dvoustraně můžete přečíst rozhovor **s hudebníkem a hercem Ondřejem Brzobohatým**.

Vizitka

Jméno: Miloš Vojíř

Bydliště: Hradec Králové

Narozen: 1. ledna 1938 v Hradci Králové

Rodinný stav: rozvedený (a to dvakrát)

Rodina: dcera a vnučka v Itálii, druhá nevlastní dcera v Hradci Králové

Záliby: fotografie, hudba, šachy, filmy

Knížka na nočním stolku: Většinou čtu odbornou literaturu a na beletrii mi nezbývá mnoho času ani energie. Ale nyní znovu čtu Horníčkovo Vyznání.

Film, který mě dostal: V posledních dnech australský snímek Vrať se, odkud jsi přišel. O imigrantech.

Životní krédo: Všechno špatné je na něco dobré.

Historická postava, kterou obdivuji: Je jich víc, ale u nás prezident Tomáš Garrique Masaryk a Jan Masaryk.

... a pohrdám: Těch je také dost, ale asi nejvíc Hitlerem a Stalinem

Zamilované jídlo a pití: Když si mohu vybrat, tak brambory, tvaroh a mléko, nebo dobré bramboráky. K pití sklenka piva, nebo dobré víno.

Nejdůležitější rada, jakou jsem dostal od svých rodičů: Chovat se k lidem slušně a nedělat nikomu nic, co nechci, aby jiní dělali mně.

Osvědčený způsob, jak se dostávám z chmurné nálady: Hodně práce, která mě baví, k tomu sklenka dobrého vína a příjemná hudba.

Očima blízkých

Ivana Lukavská, fotografka, bývalá manželka

„Hodnotit Miloše Vojíře zvlášť jako člověka, bez toho, že bych mluvila také o jeho práci, asi neumím. Jeho život a práce vždycky byly a jsou velmi propojené. Je to nesmírně pracovitý muž, nerad by to slyšel, ale je podle mě je nejspíš workholik. Často se potkáváme a nejčastěji mluvíme o práci – koneckonců oba máme stejnou profesi. Obdivuji na něm jeho preciznost: akty, které tak skvěle fotí, má vždy předem pečlivě rozmyšlené, mnohokrát nakreslené, technicky perfektně provedené. Je také velmi zdvořilý a empatický. Nejspíš proto ho ženy mají velmi rády – je skvělý společník a nikdy se k ženám nechoval tak, jak si mnozí myslí, že je u fotografů aktů běžné. Prožili jsme spolu mnoho let a díky tomu, že je vlastně o generaci starší, mě velmi posunul i lidsky. Ušetřil mě v mládí mnoha omylů a hledání. A naučil mě být trpělivá, optimistická, velkorysá a pokorná vůči své profesi i životu.“

Jiří Chadima, fotograf, přítel, vydavatel internetového časopisu Chadimova fotorevue

„S tvorbou Miloše Vojíře jsem se začal seznamovat v 70. letech, kdy spolu s fotografy ze skupiny Setkání (R. Koščál, T. Kuščynskyj, M. Tůma) a Miloslavem Stiborem ovlivnili pohled na nahé ženské tělo. Najednou zde byly fotografie, které se zcela odlišovaly od tehdejšího pohledu na akt, který byl v té době téměř zakázaný, protože jej politici považovali za nežádoucí, a než se z tohoto zobrazování těla vzpamatovali, tak to již nešlo zastavit. Miloš Vojíř měl v té době svým pojetím aktu nejblíže k M. Stiborovi, se kterým se i seznámil a vznikl mezi nimi dlouhodobý přátelský vztah.

S Miloušem Vojířem jsem se osobně setkal až v roce 2006 na Fotofestivalu v Moravské Třebové a od té doby jsem měl tu čest se blíže seznamovat s jeho tvorbou. K „paní“ fotografii přistupuje vždy s úctou a než zmáčkne spoušť, má vše dokonale promyšleno a kompozičně srovnáno. Nikdy jsem od něho neviděl fotografii, která by ho nemohla reprezentovat. Jeho portréty otevírají obraz do duše portrétovaného bez ohledu na to, zda se jedná o dítě či starce.

Miloš Vojíř se svojí tvorbou fotografického aktu zařadil mezi přední fotografy závěru dvacátého století a dnes jej můžeme považovat za moderního klasika té doby. Rád bych mu popřál k jeho dvojímu jubileu ještě hodně nápadu.“

Josef Bavor, výtvarník, předseda Oblastního sdružení Unie výtvarných umělců

„Mnohaletou fotografickou tvorbu Miloše Vojíře mohou posoudit a zhodnotit jistě povolanější.Z mého pohledu jsou jeho ženské akty projevem vytříbeného a kultivovaného smyslu pro krásu, poctivého řemesla a uměleckéimaginace.Pro mne jako malíře a kolegu v Oblastním sdružení Unie výtvarných umělců je připravovaná Milošova výstava nazvaná 50 let s aktem také příležitostí zamyslet se nad jeho obětavou prací pro další výtvarníky.V době,kdy jsem se stal členem UVU (v polovině 90. let), byl Miloš již zkušeným spoluorganizátorem všech akcí sdružení, především každoročních Východočeských salonu v Hradci, v Litomyšli a v Jaroměři. Jako místopředseda Rady UVU se stará už léta o všechny záležitosti, kontakty se členy a se sponzory, má hlavní podíl na vydávání katalogu. Mnozí z nás si činnost sdružení bez Milošovy obětavé práce neumíme ani představit. Sympatie a oblibu si získává i svým pověstným smyslem pro humor.“

Z archivu

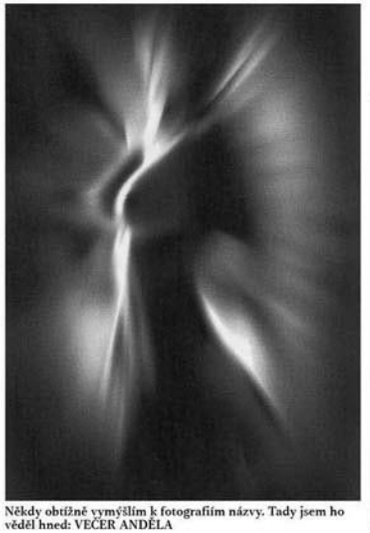

Někdy obtížně vymýšlím k fotografiím názvy. Tady jsem ho věděl hned: VEČER ANDĚLA

Někdy kolem roku 1970, kdy jsem ještě kouřil. Ale cigarety. Dýmka s kouřem byla jen pro fotografii.

1957 v pražské Lucerně s Pavlem Landovským

Moravská Třebová 17.6.2006 s Miloslavem Stiborem

S mým velkým vzorem a přítelem fotografem Miloslavem Stiborem (2006) .Foto Roman Unger

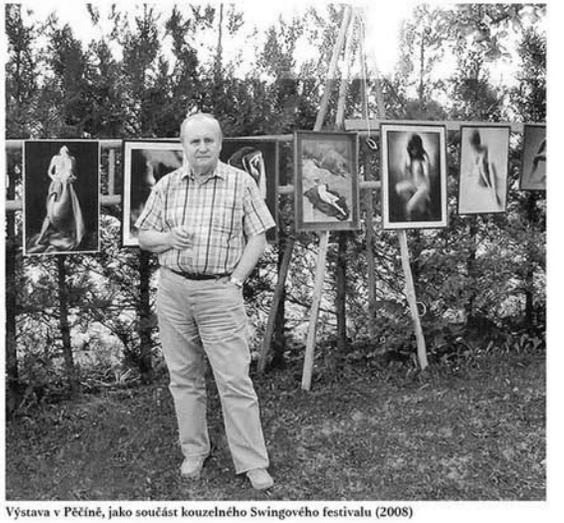

Výstava v Pěčíně, jako součást kouzelného Swingového festivalu (2008)